

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari

12-son (5-jild)

2025

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 12 (5) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

TOSHKENT-2025

BOSH MUHARRIR:

Isanova Feruza Tulqinovna

TAHRIR HAY'ATI:

07.00.00- TARIX FANLARI:

Yuldashev Anvar Ergashevich – tarix fanlari doktori, siyosiy fanlar nomzodi, professor;

Mavlanov Uktam Maxmasabirovich – tarix fanlari doktori, professor;

Xazratkulov Abror – tarix fanlari doktori, dotsent;

Tursunov Ravshan Normuratovich – tarix fanlari doktori;

Xolikulov Axmadjon Boymahmatovich – tarix fanlari doktori;

Gabrielyan Sofya Ivanovna – tarix fanlari doktori, dotsent;

Saidov Sarvar Atabullo o'g'li – katta ilmiy xodim, Imom Termiziy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi, ilmiy tadqiqotlar bo'limi.

08.00.00- IQTISODIYOT FANLARI:

Karlibayeva Raya Xojabayevna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Nasirxodjayeva Dilafruz Sabitxanovna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Arabov Nurali Uralovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

Azizov Sherzod O'ktamovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

Xojayev Azizxon Saidaloxonovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent

Xolov Aktam Xatamovich – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent;

Shadiyeva Dildora Xamidovna – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b.;

Shakarov Qulmat Ashirovich – iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.;

Jabborova Charos Aminovna - iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).

09.00.00- FALSAFA FANLARI:

Hakimov Nazar Hakimovich – falsafa fanlari doktori, professor;

Yaxshilikov Jo'raboy – falsafa fanlari doktori, professor;

G'aybullayev Otabek Muhammadiyevich – falsafa fanlari doktori, professor;

Saidova Kamola Uskanbayevna – falsafa fanlari doktori;

Hoshimxonov Mo'min – falsafa fanlari doktori, dotsent;

O'roqova Oysuluv Jamoliddinovna – falsafa fanlari doktori, dotsent;

Nosirxodjayeva Gulnora Abdukaxxarovna – falsafa fanlari nomzodi, dotsent;

Turdiyev Bexruz Sobirovich – falsafa fanlari doktori (DSc), Professor.

10.00.00- FILOLOGIYA FANLARI:

Axmedov Oybek Saporbayevich – filologiya fanlari doktori, professor;

Ko'chimov Shuxrat Norqizilovich – filologiya fanlari doktori, dotsent;

Hasanov Shavkat Ahadovich – filologiya fanlari doktori, professor;

Baxronova Dilrabo Keldiyorovna – filologiya fanlari doktori, professor;

Mirsanov G'aybullo Qulmurodovich – filologiya fanlari doktori, professor;

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna – filologiya fanlari nomzodi, dotsent;

Kuchkarov Raxman Urmanovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent v/b;

Yunusov Mansur Abdullayevich – filologiya fanlari nomzodi;

Saidov Ulugbek Aripovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent;

Qodirova Muqaddas Tog'ayevna - filologiya fanlari nomzodi, dotsent.

12.00.00- YURIDIK FANLAR:

Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna – yuridik fanlar doktori, professor;

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna – yuridik fanlar doktori, professor;

Esanova Zamira Normurotovna – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan yurist;

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich – yuridik fanlar doktori, professor v.b.,;

Zulfiqorov Sherzod Xurramovich – yuridik fanlar doktori, professor;

Xayitov Xushvaqt Saparbayevich – yuridik fanlar doktori, professor;

Asadov Shavkat G'aybullayevich – yuridik fanlar doktori, dotsent;

Ergashev Ikrom Abdurasulovich – yuridik fanlari doktori, professor;

Utemuratov Maxmut Ajimuratovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Saydullayev Shaxzod Alixanovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Hakimov Komil Baxtiyarovich – yuridik fanlar doktori, dotsent;

Yusupov Sardorbek Baxodirovich – yuridik fanlar doktori, professor;

Amirov Zafar Aktamovich – yuridik fanlar doktori (PhD);

Jo'rayev Sherzod Yuldashevich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent;

Babadjanov Atabek Davronbekovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Normatov Bekzod Akrom o'g'li — yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori;

Rahmatov Elyor Jumaboyevich — yuridik fanlar nomzodi;

13.00.00- PEDAGOGIKA FANLARI:

Xashimova Dildarxon Urinboyevna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Ibragimova Gulnora Xavazmatovna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Zakirova Feruza Maxmudovna – pedagogika fanlari doktori;

Kayumova Nasiba Ashurovna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Taylanova Shoxida Zayniyevna – pedagogika fanlari

doktori, dotsent;

Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Ibraximov Sanjar Urunbayevich – pedagogika fanlari doktori;

Javliyeva Shaxnoza Baxodirovna – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD);

Bobomurotova Latofat Elmurodovna — pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).

19.00.00- PSIXOLOGIYA FANLARI:

Karimova Vasila Mamanosirovna – psixologiya fanlari doktori, professor, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Hayitov Oybek Eshboyevich – Jismoniy tarbiya va sport bo'yicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti, psixologiya fanlari doktori, professor

Umarova Navbahor Shokirovna– psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, Amaliy psixologiyasi kafedrasini mudiri;

Atabayeva Nargis Batirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent;

Shamshetova Anjim Karamaddinovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent;

Qodirov Obid Safarovich – psixologiya fanlari doktori (PhD).

22.00.00- SOTSIOLOGIYA FANLARI:

Latipova Nodira Muxtarjanovna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri;

Seitov Azamat Po'latovich – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti;

Sodiqova Shohida Marxaboyevna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston xalqaro islom akademiyasi.

23.00.00- SIYOSIY FANLAR

Nazarov Nasriddin Ataqulovich –siyosiy fanlar doktori, falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent arxitektura qurilish instituti;

Bo'tayev Usmonjon Xayrullayevich –siyosiy fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri.

OAK Ro'yxati

Mazkur jurnal Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2022-yil 30-noyabrdagi 327/5-son qarori bilan tarix, iqtisodiyot, falsafa, filologiya, yuridik va pedagogika fanlari bo'yicha ilmiy darajalar yuzasidan dissertatsiyalar asosiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).

MUNDARIJA

07.00.00 – TARIX FANLARI

<i>Hadjamuratova Matlyuba Xoshimovna</i> O'ZBEKISTONDA TA'LIM TIZIMIDAGI INNOVATSION ISLOHOTLARNING NATIJALARI.....	13-16
<i>Равшанов Махмуд</i> ЗАСЛУГИ АЛИШЕРА НАВОИ В ИЗУЧЕНИИ РАЗВИТИЙ ТЮРКСКИХ ЯЗЫКОВ	17-19
<i>Tursunov Bekzot Yandashevich</i> FARG'ONA VODIYSIDA HASHAR YO'LI BILAN QURILGAN GIDROINSHOOTLAR TARIXIDAN	20-24
<i>Jumaboyev Azizjon Sayfiddin o'g'li, Shenkar Michael</i> SHARQ MAMLAKATLARIDA MIRZO ULUG'BEK ILMIY MEROSINING O'RGANILISHI	25-30
<i>Esanova Nilufar</i> O'ZBEKISTON–ROSSIYA ENERGETIK ALOQALARI TARIXI:LUKOYL MISOLIDA	31-36
<i>Asadova Ra'no Baymanovna</i> OLIY TA'LIM VA ILMIY-TEXNIK HAMKORLIK: O'ZBEKISTON HINDISTON HAMKORLIGINING ILMIY SALOHİYATI VA ISTIQBOLLARI ...	37-40
<i>Aytmuratova Janilsin</i> FROM THE HISTORY OF THE DEVELOPMENT OF ARCHAEOLOGICAL SCIENCE IN KARAKALPAKSTAN	41-44
<i>Toreniyazov Jalgas Yerjanovich, Rzaeva Manzura Abatovna</i> JANUBIY OROL BO'YI SHAHARLARI TARIXI BO'YICHA MANBALAR (SHARQ MANBALARI).....	45-49
<i>Baqoyev Umidjon Shuhrat o'g'li</i> ABBOS I VA VALI MUHAMMADXON O'RTASIDAGI SIYOSIY ALOQALAR	50-55
<i>Mo'minov Xusanboy Madaminjonovich, Qodirjonov Omadjon Tavakkaljon o'g'li</i> ANDIJON VILOYATI SUV XO'JALIGI BIRLASHMASI FAOLIYATI TARIXIDAN (1991-1996-YILLAR MISOLIDA).....	56-60
<i>Elboyeva Shaxnoza</i> XOTIN-QIZLARNING PEDAGOGIK FAOLIYATDA TUTGAN O'RNI: TARIXIY JARAYON VA HOZIRGI TENDENSIYALAR	61-65
<i>Choriyeva Nargiza Ibotovna</i> O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI KONSTITUTSIYASIDA TURIZM SOHASINING HUQUQIY ASOSLARI VA UNING ZAMONAVIY RIVOJLANISH TENDENSIYALARI	66-69
<i>Fayzullayev Oybek</i> O'RTA OSIYO XONLIKLAR TARIXINI O'RGANISH (XIX ASR OXIRI – XX ASR BOSHIDAGI RUS MANBALARI ASOSIDA)	70-74
<i>Norboyev Ravshan Saydulla o'g'li</i> SHIMOLI-G'ARBIY BAQTRIYANING ELLINIZM DAVRI ARXEOLOGIK YODGORLIKLARI TIPOLOGIYASI	75-79
<i>Rajabova Nazira Shaxobovna</i> O'ZBEK XALQ AFSONALARIDA AYOL OBRAZLARINING TASVIRLARI	80-84

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

Gabbarov Sabit Nietali'evich

QO'Y VA ECHKILAR BOSH SONINI EKONOMETRIK MODELLAR ASOSIDA
PROGNOZLASH VA RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI
(QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASI QO'NG'IROT TUMANI MISOLIDA) 85-89

Xolmurotov Fozil

XORAZM VILOYATIDA EKSPORT NATIJALARI VA REAL SEKTOR
RESURSLARI O'RTASIDAGI KO'P O'LCHOVLI BOG'LIQLIK 90-103

Raximov Faxriddin Shavkatovich

TA'LIM TASHKILOTLARIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYANING MARKETING
SAMARADORLIGIGA TA'SIRI 104-116

09.00.00 – FALSAFA FANLARI

Xoliqov Yunus Ortiqovich

YANGI O'ZBEKISTONDA MILLATLARARO MADANIYATNI
YUKSALTIRISH STRATEGIYASI 117-121

Farxodjonova Nodira Farxodjon qizi

JADIDLAR MEROSI VA ZAMONAVIY JAMIYAT BARQARORLIGINI TA'MINLASHDA
MA'NAVIY QADRIYATLARNING ROLI 122-128

Jumayeva Shaxlo Suyunovna

TALABALARDA INTELLEKTUAL MADANIYATNI SHAKLLANTIRISH OMILLARI 129-133

Yazdonova Saxiba Kurbanovna, Sanaqulov Sardor Isaqulovich

SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARINI BOSHQARISH METODIKASI 134-138

Danabayev Xurshid Napasovich

SPORT TURLARI VA FALSAFIY-ESTETIKANING DIALEKTIK TAHLILI 139-142

Shokirov Tohirjon

CHOLG'U SOZLARINING YOSHLARNING MA'NAVIY YUKSALISHIDAGI
O'RNI VA AHAMIYATI (DUTOR VA RUBOB SOZLARI MISOLIDA) 143-148

Raxmatov Alisher Obidovich

YANGI O'ZBEKISTONDA SHAXS ZAMONAVIY IJTIMOYIY JARAYONLARGA
INTEGRATSIYALASHUVINING FALSAFIY TAHLILI 149-152

Abduraxmanova Nodiraxon Xusnutdinovna

HUQUQIY MADANIYAT VA DEMOKRATIYA:
IJTIMOIY FALSAFIY YONDASHUVLAR VA KONSEPSIYALAR 153-158

Axatova Dildora Axtamovna

IBN SINONING "RISOLAYI FIL-HUZN" ASARINING FALSAFIY TAHLILI 159-163

Toshboboyev Maksud Jalilovich

AXBOROTLASHGAN JAMIYATDA SUN'IY INTELLEKT VA IJTIMOYIY JARAYONLAR
DIALEKTIKASI 164-168

Abdiyev G'ayrat Ergashevich

YANGI O'ZBEKISTON SIYOSIY AMALIYOTIDA YOSHLARNING IJTIMOYIY-SIYOSIY
FAOLLIGINING NAMOYON BO'LISH SHAKLLARI 169-174

<i>Axmedova Dilrabo Sa'dullayevna</i> GLOBALIZATSIYA SHAROITIDA O'ZBEK YOSHLARINING MA'NAVIY-AXLOQIY QARASHLARIDAGI O'ZGARISHLAR	175-179
<i>Sodirjonov Muhridin Mahamadaminovich</i> RAQAMLI JAMIYATDA INSON KAPITALI RIVOJLANISHI: NAZARIY VA AMALIY JIHATLAR.....	180-187
<i>Abduraxmonov Xasan Ibroximovich</i> YOSHLAR DUNYOQARASHIDA INNOVATSION TASHABBUSLARNI SHAKLLANTIRISHNING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI	188-192
<i>Norbo'tayev Islombek Musurmonovich</i> POSTHAQIQAT SIYOSATI: ALTERNATIV AXBOROT OQIMLARI ORQALI DEZINFORMATSIYA	193-198
<i>Ergashev Alijon Boxodirovich</i> AXBOROTLASHGAN JAMIYAT SHAROITIDA MILLIY O'ZLIKNI ANGLASHNING TRANSFORMATSIYASI.....	199-203
<i>Elmuradova Surayyo Abdijalilovna</i> AXBOROTLASHGAN JAMIYATDA OTA-ONA VA BOLA MUNOSABATLARINING YANGI MODEL.....	204-207
<i>Bobamirzayev Abdulaziz</i> RAZIYY AD-DIN AS-SARAXSIY HAYOTI VA ASARLARI HAQIDA ILK MA'LUMOTLAR.....	208-211
<i>Rasulov Azizxon Mukhamadqodirovich</i> AXBOROTLASHGAN JAMIYATDAGI IJTIMOY O'ZGARISHLAR HAQIDA AYRIM MULOHAZALAR	212-216
<i>Do'snazarov Mirjalol Esanboy o'g'li</i> AXBOROTLASHGAN JAMIYATDA HAYOT VA O'LIM MUAMMOSINING FALSAFIY-AXLOQIY MEXANIZMLARI	217-221
<i>Beshimov Xamidjon Sayidovich</i> FALSAFADA INSON QADRI TUSHUNCHASINING MAZMUN-MOHİYATI VA GENEZISI	222-226
<i>Muhammadiyev Bekzod O'ktamjon o'g'li</i> VIRTUAL MULOQOTDA SHAXSLARARO MUNOSABATLARNING TRANSFORMATSIYASI VA UNING AXLOQIY JIHATLARI.....	227-231
<i>Kdirbaev Baxadir Berdaxovich</i> AXBOROT JAMIYATIDA MEDIA MADANIYATNING SOTSIOMADANIY TRANSFORMATSIYALARDAGI ROLI.....	232-237
10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI	
<i>Mamadaliyeva Naibaxon, Orifboyev Abdulloh</i> O'ZBEK TILIDA "HALOL" VA "HAROM" LEKSEMALARINING ZAMONAVIY SEMANTIK, PRAGMATIK VA SOTSIOMADANIY TAHLILI.....	238-245

<i>Уринбаева Дилбар Базаровна</i> СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ ПЕСЕН УЗБЕКСКИХ И ТУРЕЦКИХ ПЕВЦОВ НА ОСНОВЕ КОМПЬЮТЕРНОЙ ЛИНГВИСТИКИ: НОВЫЕ ВОЗМОЖНОСТИ	246-258
<i>Алиева Эльвина Аметовна, Нуруллаева Дилбар Алиевна</i> СИНТАКСИЧЕСКИЙ СПОСОБ ВЫРАЖЕНИЯ ЗНАЧЕНИЯ СРАВНЕНИЯ И ЕГО ОСНОВНЫЕ СРЕДСТВА НА ПРИМЕРЕ РАССКАЗОВ А.И. КУПРИНА	259-264
<i>Karimov Ulugbek Nusratovich</i> THE POETICS OF THE CHARACTERS' INNER WORLD IN "SPOOK COUNTRY"	265-269
<i>Sodiqova Baxtigul Ibodullayevna</i> POSTMODERN NARRATIVE TECHNIQUES IN JOHN FOWLES' WORKS: AN INTERTEXTUAL, LINGUISTIC, AND AESTHETIC APPROACH.....	270-275
<i>Tokimbetova Gulbahor Abatbayevna</i> QORAQALPOQ MUMTOZ SHOIRLAR LIRIKASINING JANRIY-TEMATIK XUSUSIYATLARI	276-279
<i>Isroilova Manzura Jamolovna</i> FRANSUZ PUBLITSISTIK MATNLARINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI.....	280-284
<i>Sobirjonova Muxlisa Sobirjonovna</i> YOLG'IZLIK FENOMENINING SEMANTIK SHAKLLANISHI VA UNING HISSIY TAJRIBADAGI IFODASI.....	285-290
<i>Bobojonov Dilshod Jumakul ugli</i> THE PRAGMATIC AND LINGUO-CULTURAL CLASSIFICATION OF NEWSPAPER HEADLINES.....	291-294
<i>Shamshetova Biybiayim Janibek qizi</i> LINGVISTIKA VA MADANIYATSHUNOSLIKDA ANTROPOSENTRIZM KONSEPSIYASI	295-302
<i>Xaitova Gulhayo Tovasharovna</i> INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA MAKON VA ZAMON KATEGORIYASI DOIRASIDAGI YAQIN-UZOQ OPPOZITSIYASINING CHOG'ISHTIRMA TAHLILI	303-307
<i>Mardanova Mohira Davron qizi</i> THE ROLE OF "THE FINANCIER" IN WORLD LINGUISTICS	308-311
<i>Khalilova Shohista Muhammadi qizi</i> COMPARATIVE ANALYSIS OF UTOPIAN AND ANTI-UTOPIAN MOTIFS IN ENGLISH AND UZBEK PROSE	312-315
<i>Davlatova Shahnoza Muhammadiyevna</i> SUD VA TERGOV MOTIVLARINING ADABIY FUNKSIYASI	316-319
<i>Rustamov Dilshodbek</i> NUTQIY MULOQOT TAVSIFI	320-323
<i>Musayev Akmaljon Ibrogimovich</i> INGLIZ VA O'ZBEK DIPLOMATIK DISKURSIDA LEKSIK-SEMANTIK XUSUSIYATLAR VA TERMINOLOGIK TIZIMNING TALQINI	324-329
<i>Shamsuddinova Diyoraxon Yorqinbek qizi</i> INGLIZ VA O'ZBEK MEDIADISKURSINING LISONIY TAHLILI: TUZILISHI, XUSUSIYATLARI	330-333

<i>Numonova Mashxuraxon Qobiljon qizi</i> INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA "SUV/WATER" KONSEPTINING LISONIY MODELLASHUVI: NOMINATIV VA KOMMUNIKATIV MAYDONLARNING QIYOSIY TADQIQI	334-342
<i>Норкулова Шахло Абдугофур кизи</i> СТИЛИСТИЧЕСКАЯ ОКРАСКА ПРОЗВИЩ И ЕЁ ВЛИЯНИЕ НА КОММУНИКАЦИЮ ...	343-345
<i>Tursunova Javhar Bakir qizi</i> O'ZBEK TILINI LINGVOKULTUROLOGIK YONDASHUV ASOSIDA O'QITISH	346-350
<i>Xoshimova Mohigul Axmatovna</i> XIX-XX ASRLAR DOSTONCHILIGIDA ADABIY TA'SIR MASALASI	351-355
<i>Омонова Мадина Аслиддиновна</i> ЛЕКСИЧЕСКИЕ ЛАКУНЫ УЗБЕКСКОЙ КУЛЬТУРЫ В РУССКОМ ЯЗЫКЕ: ПРОБЛЕМЫ НЕПЕРЕВОДИМЫХ КОНЦЕПТОВ	356-361
<i>Abdulkhakova Dilafruz Shamsiddinovna</i> PERSPECTIVES AND THEORETICAL APPROACHES TO FORMULAIC EXPRESSIONS	362-370
<i>Abduraimova Mahliyo Valijon qizi</i> INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA GAZ SANOAT TERMINLARINING SHAKLLANISH USULLARI.....	371-373
<i>Rajat Choudhary</i> LATIN: THE TIMELESS LANGUAGE OF MEDICINE	374-377
<i>Клеблеева Резеда Радионовна</i> МИФОПОЭТИКА КАК КОНЦЕПТУАЛЬНАЯ ОСНОВА ЛИТЕРАТУРНОГО ТВОРЧЕСТВА	378-381
<i>Irbutaeva Nigora, Ozodova Dilafruz, Xoliqova Sabina</i> RUS TILIDA SO'ZLASHMAYDIGAN TALABALAR UCHUN RUS TILI DARSLARIDA QO'SHIQ MATERIALLARIDAN FOYDALANISH	382-385
<i>Dilbarjonov Ismoiljon, Gavxaroy Isroiljon qizi</i> SPORT TERMINLARINING UMUMIY XUSUSIYATLARI	386-389
<i>Arapjonova Zebo Otabek qizi</i> THE IMPACT OF ACCENT AND PRONUNCIATION ON COMMUNICATION IN GLOBAL ENGLISH.....	390-394
<i>Qarshiyeva Muxarram Shuxratovna</i> THE ADAPTATION PROCESS OF TERMS BORROWED INTO UZBEK FROM RUSSIAN AND ENGLISH LANGUAGES.....	395-399

12.00.00 - YURIDIK FANLAR

<i>Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich</i> JAMOAVIY MEHNAT NIZOLARINI HAL ETISH: MILLIY VA XORIJIY TAJRIBA.....	400-407
<i>Zokirov Sherzod Ilxom o'g'li</i> PROKURATURA ORGANLARIDA SUN'IY INTELLEKTNI JORIY QILISH ORQALI MUROJAATLAR BILAN ISHLASH SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	408-415
<i>Shermatov Nuriddin, Jamshidbek Ibrokhimov</i> SUN'IY INTELLEKT (AI) VA ADDITIV ISHLAB CHIQRISH (AM) INTEGRATSIYASI SHAROITIDA INSON HUQUQLARI HAMDA FUQAROLIK-HUQUQIY JAVOBGARLIKNING NAZARIY-HUQUQIY MUAMMOLARI.....	416-428

<i>G'ulommamatova Parvina Akbarali qizi</i> O'ZBEKISTON RESPUBLIKASINING KRIPTO-AKTIVLAR SOHASIDAGI JINOYATLARNI OLDINI OLISH VA TARTIBGA SOLISH BORASIDAGI XALQARO-HUQUQIY HAMKORLIGINI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI.....	429-435
<i>Djalilov Javoxir Abdumajitovich</i> ISBOT QILISHNING UMUMIY SHARTLARI MAZMUNI VA TASNIFLANISHI	436-443
<i>Normurodova Behro'za Xolmo'minovna</i> RAQAMLI DALILLARNI TO'PLASHDA XALQARO TASHKILOTLARNING O'RNI.....	444-450
<i>Ismailov Bekjon Salixovich</i> NOGIRONLIGI BO'LGAN SHAXSLAR MEHNAT HUQUQINI TA'MINLASHNING HUQUQIY KAFOLATLARI TAHLILI	451-456
<i>Mahmarahimov Ixtiyor Baxtiyorovich</i> DAVLAT XARIDLARI VA TENDER SAVDOLARIDA RAQOBATGA QARSHI XATTI-HARAKATLARNING HUQUQIY OQIBATLARI.....	457-463
<i>Almatov Sanjar Zokirovich</i> DINIY EKSTREMIZMGA QARSHI KURASHISHNING HUQUQIY ASOSLARI.....	464-467
<i>Djuraev Farxod Eshboevich</i> JINOYATCHILIKKA QARSHI KURASHDA TEZKOR-QIDIRUV FAOLIYATI USULLARINING NAZARIY VA AMALIY AHAMIYATI.....	468-473
<i>Sadikova Dilafruz Radjabovna</i> O'ZBEKISTONDA QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA MANBALARIDAN FOYDALANISH SOHASIDA SUG'URTA MEKANIZMINI SHAKLLANTIRISH MASALALARI.....	474-481
<i>Сайфиддинов Аклиддин Анваржон огли</i> МЕСТНОЕ ГОСУДАРСТВЕННОЕ УПРАВЛЕНИЕ В УЗБЕКИСТАНЕ: ПРАВОВЫЕ И ОРГАНИЗАЦИОННЫЕ МЕХАНИЗМЫ ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ КЕНГАШЕЙ И ХОКИМИЯТОВ	482-488
<i>Olimov Abbosjon</i> SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYASI: TUSHUNCHASI, TURLARI VA TARIXIY RIVOJLANISHI.....	489-494

13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI

<i>Djamaldinova Shaxlo Obloberdiyevna</i> TIBBIYOT OLIYGOHI TALABALARIDA HISSIY VA KOMMUNIKATIV KOMPETENSIYALARNI SHAKLLANTIRISHNING NAZARIY VA USLUBIY JIHATLARI	495-500
<i>Муталипова Мавлюда Жунайдуллаевна</i> НАУЧНО-ТЕОРЕТИЧЕСКАЯ СУТЬ АКЦИОЛОГИЧЕСКОГО ПОДХОДА	501-506
<i>Джуманиязов Фарход Улугбекович</i> РАЗРАБОТКА СИСТЕМЫ МЕТОДОВ И ПРИЁМОВ ОБУЧЕНИЯ, НАПРАВЛЕННЫХ НА РАЗВИТИЕ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНЫХ СПОСОБНОСТЕЙ И КРЕАТИВНОГО МЫШЛЕНИЯ УЧАЩИХСЯ	507-510
<i>Kuvatova Nozima Baxtiyorovna</i> TA'LIM TIZIMIDA O'QITUVCHINING MULOQOT KOMPETENSIYASINI SHAKLLANTIRISH	511-515

<i>Xudayberdiyeva Nilufar Bozorovna</i> TABIIY FANLARNI KOMPETENSIYAVIY YONDASHUV ASOSIDA O'QITISH TEKNOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH	516-519
<i>Pirimbetov Bxit Allabaevich</i> BO'LAJAK O'QITUVCHIDA PEDAGOGIK ARTISTIZMNING TARKIBIY QISMLARI	520-526
<i>Djalolov Furqat Fattohovich</i> TA'LIM SIFATINI TA'MINLASHDA TO'LIQ O'ZLASHTIRISH TEKNOLOGIYASINING ROLI.....	527-531
<i>Uteniyazov Karimbay Kuanishbaevich, Eshmuratov Marat Tangatarovich</i> PEDAGOGICAL STRATEGIES AND THE INTEGRATION OF ICT IN TEACHING FOOD PHYSIOLOGY: INNOVATIVE APPROACHES IN HIGHER EDUCATION	532-538
<i>Habibullayeva Shoirra</i> O'ZBEK TILINI IKKINCHI TIL SIFATIDA O'QITISHDA INTERAKTIV METODLARDAN FOYDALANISHNING TAMOIYILLARI	539-542
<i>Abatov Jalğasbay Orınbaevich</i> TASVIRIY SAN'AT KOMPOZITSIYALARIDA RANGLARDAN FOYDALANISH USULLARI..	543-548
<i>Azzamov Yusuf Rajaboyevich</i> TALABALARNING MUSTAQIL TA'LIM KOMPETENSIYASINI TAKOMILLASHTIRISHDA RAQAMLI RESURSLAR VA PLATFORMALAR: TAHLIL VA TASNIF.....	549-553
<i>Джумаева Зарина Бобохон кизи, Жаббарова Паризода Илхомжон кизи</i> МЕТОДИКА ПРЕПОДАВАНИЯ ОТНОСИТЕЛЬНЫХ ПРИЛАГАТЕЛЬНЫХ	554-556

Received: 20 November 2025

Accepted: 1 December 2025

Published: 15 December 2025

Article / Original Paper

PHILOSOPHICAL ANALYSIS OF IBN SINA'S TREATISE "RISALAY FI AL-KHUZN"

Akhatova Dildora Akhtamovna

doctor of philosophy in philosophical sciences (PhD), actg. associate professor

Shahrisabz state pedagogical institute

actg. associate professor of the department of Social sciences

E-mail: axatovadildora795@gmail.com

<https://orcid.org/0009-0001-6849-0603>

Abstract. The philosophical analysis of Abu Ali Ibn Sina's "Risalay fi al-khuzn" reveals the issues of permanent and transient values, the causes of sorrow and ways of overcoming them.

Keywords: Ibn Sina, sorrow, Risalay fi al-khuzn, philosophy, psychological analysis, spiritual values, spiritual resilience, patience, worldly needs, grief.

IBN SINONING "RISOLAYI FIL-HUZN" ASARINING FALSAFIY TAHLILI

Axatova Dildora Axtamovna

falsafa fanlari bo'yicha falsafa doktori, v.b.dotsent

Shahrisabz davlat pedagogika instituti

Ijtimoiy fanlar kafedrası v.b.dotsenti

Annotatsiya. Abu Ali Ibn Sinoning "Risolayi fil-huzn" asarining falsafiy tahlili uzoq muddatli va o'tkinchi qadriyatlar, huzn sabablari va ularni bartaraf etish yo'llarini yoritadi.

Kalit so'zlar: Ibn Sino, huzn, Risolayi fil-Huzn, falsafa, psixologik tahlil, ma'naviy qadriyatlar, ruhiy mustahkamlik, sabr, dunyoviy ehtiyojlar, g'am.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V5I12Y2025N27>

Kirish. Abu Ali Ibn Sino o'zining mashhur "Risolayi fil-huzn" asarida huzn (g'am, g'ussa)ning mohiyatini, uning kelib chiqish omillarini va inson ruhiyatidagi o'rnini chuqur falsafiy tahlil qiladi [1, B.170]. Risola nafaqat bir ruhiy holatning sharhi, balki insonning dunyoviy narsalarga munosabati, quvonch va iztirob o'rtasidagi nozik psixologik muvozanatni ham yorituvchi asardir. Muallif g'amni "sevilgan narsadan ayrilish natijasida yuzaga keladigan ruhiy og'riq" sifatida ta'riflaydi va inson ruhiyatining o'zgaruvchanligi hamda dunyo ne'matlarining o'tkinchiligiga alohida urg'u beradi [2, q/o A.Axatov tarjimasini].

Ibn Sinoning fikricha, insonning ko'p iztiroblariga sabab — uning moddiy narsalarga haddan ziyod bog'lanishi, o'tkinchi ne'matlarni abadiydek tasavvur qilishi va ularning yo'qolishini fojia sifatida qabul qilishidir. Biz avvalgi izohda bergan tarjimada ham ta'kidlanganidek:

“Inson o‘z istaklarining barchasiga erishishi mumkin emas. Dunyo ne‘matlari o‘tkinchi va barqaror emas. Sevgan narsalarning yo‘qolishi tabiiydir, chunki ular abadiy emas, o‘zgaruvchan va vaqtinchadir” [2, q/o A.Axatov tarjimas]

Shu bilan birga, Ibn Sino ruhiy barqarorlikning tayanchi sifatida aql, ilm, donishmandlik kabi abadiy qadriyatlarni ko‘rsatadi. Aql egasi dunyoviy narsalar ketishi bilan xafa bo‘lmaydi, chunki uning nazarida insonning haqiqiy kamoloti o‘tkinchi narsalarda emas, balki doimiy fazilatlardadir. Shayxur-ra'is bu holatni quyidagicha izohlaydi:

“Aql bilan bog‘liq fazilatlar barqaror va sobitdir. Aql egasi dunyoviy narsalarning ketishiga qattiq qayg‘urmaydi, chunki u asl mohiyatni ko‘radi” [2, q/o A.Axatov tarjimas].

Ibn Sino huznning oldini olishning ma‘naviy-axloqiy tamoyillarini bayon etar ekan, insonni o‘tkinchi narsalar ortidan ko‘p qayg‘urmaslikka, o‘ziga keraklisini olgan holda ortiqcha havaslardan voz kechishga, iztiroblarni aql bilan boshqarishga undaydi. Bu fikrlar risoladagi eng muhim nuqtalardan biri bo‘lib, muallif “podshohlar axloqi” misolida matonat, sabr va ruhiy barqarorlikning ideal modelini ko‘rsatadi.

Shuningdek, u inson hayotida ayriliq, yo‘qotish va orzularning bajarilmasligi tabiiy ekanini tan olish zarurligini uqtiradi:

“Hech kim umr davomida sevikli narsasini yo‘qotmay yashay olmaydi. Taqdirning bunday holatlari inson turmushining ajralmas qismidir. Ammo aql bilan yondashgan odam g‘am uni yengib ketishiga yo‘l qo‘ymaydi” [2, q/o A.Axatov tarjimas].

Shu tariqa, “Risolayi fil-huzn” – nafaqat ruhiy og‘riq va uning sabablari haqida, balki insonni ma‘naviy yetuklikka chorlovchi chuqur falsafiy risoladir. U o‘tkinchi dunyo bilan abadiy aqliy qadriyatlar o‘rtasidagi nisbatni ochib beradi va insonning ruhiy barqarorlik sari intilishida muhim dasturulamal bo‘lib xizmat qiladi.

Adabiyotlar tahlili va metodologiya. Ushbu maqolaning adabiyotlar tahlili va metodologiyasi Ibn Sinoning “Risolayi fil-huzn” asarini kompleks tadqiq etishda tarixiy-falsafiy, ruhiy-psixologik hamda qiyosiy tahlil yondashuvlariga asoslanadi. Muallif huzn (g‘am, g‘ussa) konsepsiyasining shakllanishida Abu Nasr Forobiy, Aristotel metafizikasi va nafs ilmi asosiy nazariy manba bo‘lganini ochiq ta‘kidlaydi. Shuningdek, Forobiy, Beruniy, G‘azzoliy, Fahriddin Roziy, Muhammad Shahrisoniy va Nasriddin Tusiy [2] singari Sharq allomalari huzn, barqarorlik va ruhiy holatga oid falsafiy va tanqidiy qarashlari bilan ushbu mavzuning rivojlanishiga sezilarli hissa qo‘shganlar.

Mazkur masala zamonaviy tadqiqotlarda ham keng o‘rganilib kelinmoqda. Xususan, D.Fayzixodjayeva [4], Sh. Jurayev [5], A.Zaynitdinova [6] hamda D.Axatova [3] kabi olimlar tomonidan olib borilgan izlanishlarda risolaning qadimiy ma‘naviy qatlamlari — ya‘ni Sharq tafakkurida avlodlar xotirasida shakllangan ruhiy timsollar, umumiy tasavvurlar va ibtidoiy ma‘naviy-psixologik obrazlarning ta‘siri alohida tahlil qilingan.

Metodologik asos sifatida ushbu tadqiqotda bir nechta o‘zaro bog‘liq ilmiy yondashuvlar va tahlil usullari qo‘llanilgan bo‘lib, ular “Risolayi fil-huzn” risolasining falsafiy, psixologik va ma‘naviy qatlamlarini chuqur anglash imkonini beradi.

Birinchidan, huznning kelib chiqish sabablari psixologik, ijtimoiy va falsafiy nuqtai nazardan izohlanadi. Ibn Sino tomonidan g‘amning ruhiy ildizlari, insonning ichki holati, istak va ehtirolarning shakllanishi, yo‘qotishga munosabat va ruhiy iztirob mexanizmlarining tahlili ushbu yondashuvning markazida turadi. Psixologik jihatdan g‘am — ruhiy iztirobning individual kechinmasi sifatida, falsafiy nuqtai nazardan esa — insonning mavjudlikka

munosabati, qadriyatlar tizimi va dunyoqarashining o'ziga xos ifodasi sifatida talqin etiladi. Ijtimoiy yondashuv esa huznning jamiyatdagi qadriyatlar, ma'naviy muhit va axloqiy me'yorlar bilan qanday bog'liqligini ko'rsatadi.

Ikkinchidan, tadqiqotda Sharq an'anaviy falsafasi bilan zamonaviy psixologik, axloqiy va motivatsion nazariyalar o'rtasida qiyosiy tahlil olib boriladi. Bu yondashuv Ibn Sino qarashlarini Forobiy, Beruniy, G'azoliy va Tusi kabi allomalar ta'limotlari bilan solishtirish, shuningdek, zamonaviy psixologiya va falsafa fanlari doirasidagi "stress", "yo'qotish sindromi", "ruhiy barqarorlik" kabi tushunchalar bilan uyg'un holda tahlil qilish imkonini beradi. Qiyosiy tahlil yordamida risoladagi g'oyalar zamonaviy ilmiy tafakkur kontekstida qayta baholanadi va uning bugungi kundagi dolzarbligi aniqlanadi.

Uchinchidan, tadqiqotda tarixiy-konseptual, qiyosiy va analitik metodlar kompleks tarzda qo'llaniladi. Tarixiy-konseptual metod risolaning yaratilgan davrini, ilmiy-madaniy muhitini va Ibn Sino fikrlarining shakllanishiga ta'sir etgan intellektual an'analarni aniqlashga xizmat qiladi. Qiyosiy metod huzn haqidagi talqinlarni turli falsafiy maktablar, diniy-intellektual yo'nalishlar va zamonaviy ilmiy talqinlar bilan solishtirish imkonini beradi. Analitik metod esa risola matnidagi asosiy tushunchalar, mantiqiy dalillar, ichki struktura va g'oyaviy bog'liqliklarni aniqlab, ularni ilmiy asosda izohlash uchun qo'llaniladi.

Ushbu metodlar uyg'unligi tadqiqotga ilmiy mukammallik, nazariy asoslanganlik va tahliliy chuqurlik baxsh etadi. Natijada "Risolayi fil-huzn" risolasiining falsafiy mazmuni, ruhiy-ma'naviy mohiyati va zamonaviy ahamiyati kompleks ravishda yoritiladi.

Muhokama. Ibn Sinoning "Risolayi fil-huzn" asari inson ruhiyati va g'amning falsafiy mohiyatini tahlil etishda Sharq peripatetizmi va islom falsafasi an'analariiga tayangan holda yaratilgan bo'lib, muallif huznni "sevilgan narsadan ayrilish natijasida vujudga keladigan ruhiy og'riq" sifatida izohlaydi [2, q/o A.Axatov tarjimasii]. Ushbu ta'rifdan kelib chiqadiki, huzn insonning o'tkinchi dunyo ne'matlariga haddan ziyod bog'lanishi natijasida kuchayadi va ruhiy muvozanatning buzilishiga olib keladi.

Ibn Sinoning qarashlarida "o'tkinchi dunyo" va "abadiy aqliy qadriyatlar" o'rtasidagi farq alohida urg'u bilan yoritilgan bo'lib, bu yondashuv Sharq falsafasidagi ruhiy poklik, sabr, matonat, hushyorlik kabi qadimiy ma'naviy kategoriyalar bilan uyg'unlashadi. Olimning huznni yengish yo'llari haqidagi tavsiyalarida aqlning barqarorligi, irodaviy kuch va ma'naviy sobitlik markaziy o'rin tutadi [2, q/o A.Axatov tarjimasii].

D.Fayzixodjayeva o'z tadqiqotlarida IX–XI asr Markaziy Osiyo mutafakkirlarining mantiqiy qarashlariga tayanib, dalillash, isbotlash va fikrlash jarayonlarining falsafiy asoslarini yoritib bergan [4, 45–48-b.]. Bu yondashuv Ibn Sino risolasini tahlil qilishda ham muhim ahamiyatga ega, chunki muallif huzn masalasini nafaqat ruhiy holat, balki mantiqiy-epistemologik jarayon sifatida ham ko'rib chiqadi. Ayniqsa, Ibn Sino tomonidan sabab–natija munosabatlari, ruhiy kechinma va aql o'rtasidagi bog'liqlikning tushuntirilishi D.Fayzixodjayeva tadqiqotlarida ko'rsatilgan mantiqiy asoslar bilan mazmunan uyg'unlashadi.

Muhokama jarayonida ko'rinadiki, Ibn Sino huznni shaxsning ichki olami, uning qadriyatlari va dunyoqarashi bilan chambarchas bog'liq murakkab jarayon sifatida talqin qiladi. Bu jihat uning asarini Sharq falsafasi doirasida o'ziga xos o'rin egallashini ta'minlaydi. Bundan tashqari, huznning kelib chiqish sabablarini nafaqat psixologik, balki ijtimoiy va falsafiy nuqtai nazardan tushuntirib berishi asar mazmunining universalligini oshiradi.

Shuningdek, risolada keltirilgan “podshohlar axloqi”, ya’ni matonat, vazminlik va ruhiy barqarorlik timsoli Sharq madaniyatidagi qadimiy ma’naviy qatlamlarning in’ikosi bo’lib, D.Axatova tomonidan o’rganilgan falsafiy-ruhiy tamoyillar bilan bevosita uyg’unlashadi [1, B.170]. Bu jihatlar “Risolayi fil-huzn”ning nafaqat o’z davri, balki bugungi zamon ruhiyati va ma’naviy tarbiyasida ham ahamiyatli manba ekanini ko’rsatadi.

Yuqoridagi tahlillardan kelib chiqib aytish mumkinki, Ibn Sino huznni insonning o’zini anglash, ruhiy pishiq yetilish va aqliy barqarorlik masalalari bilan uzviy bog’liq holda sharhlagan. Asarning konseptual asoslari Sharq falsafasining tarixiy taraqqiyotida shakllangan ruhiy-ma’naviy tamoyillar bilan mutanosibdir. Shunday qilib, “Risolayi fil-huzn” bugungi kunda ham inson ruhiyati, ma’naviy kamolot va psixologik barqarorlikni o’rganishda muhim ilmiy-nazariy manba bo’lib xizmat qiladi.

Natijalar. “Risolayi fil-huzn”ning chuqur tahlili shuni ko’rsatadiki, Ibn Sino inson huznining asosiy manbaini dunyoviy va o’tkinchi qadriyatlarga ortiqcha bog’lanishda ko’radi. Mutafakkir nazarida inson o’z istak-mayllarini doimo qondirishga urinishi, bu istaklarning o’tkinchiligini anglamasligi natijasida ruhiy beqarorlik — huzn paydo bo’ladi. Shu bois huznning ildizi insonning noto’g’ri qadriyatlar tizimi va hayotga biryoqlama munosabatidan kelib chiqadi.

Ibn Sino risolada shaxsni abadiy, aqliy va ma’naviy qadriyatlarga tayanishga undaydi. Bunday qadriyatlar insonni tashqi yo’qotishlar, o’zgarishlar va qiyinchiliklardan keladigan ruhiy og’irlikdan himoya qiladi. Alloma fikricha, inson o’z hayotini o’tkinchi lazzatlarga emas, balki aqlni mustahkamlaydigan, ma’naviyatni yuksaltiradigan faoliyatlarga yo’naltirsa, huznning kuchli ta’sirini yengib o’tishga muvaffaq bo’ladi.

Ibn Sino “podshohlar axloqi” misolida har qanday holatda sabr, shukr, matonat, tafakkur bilan yashashni maslahat beradi. U huznni insonni sinovdan o’tkazuvchi, ruhni poklovchi, tafakkurni chuqurlashtiruvchi jarayon sifatida talqin etadi. Shu ma’noda, risola zamonaviy psixologiyada muhim o’rin tutadigan rezilyentlik, psixologik moslashuvchanlik, ichki motivatsiya tushunchalariga yaqin nazariy asosni taklif etadi.

Xulosa. “Risolayi fil-huzn” Ibn Sino merosining eng nozik va mazmunan chuqur jihatlaridan birini tashkil etadi. Asarda huznning kelib chiqish omillari, uning ruhiy va axloqiy ildizlari, shaxsning ichki dunyosiga ta’siri hamda huzndan qutulishning ilmiy-falsafiy yo’llari batafsil yoritiladi. Shu ma’noda risola ruhiy barqarorlik, sabr, tafakkur va doimiy ma’naviy qadriyatlarga tayanuvchi motivatsion rivojlanish uchun mustahkam nazariy asos sanaladi. Ibn Sino huznning psixologik ildizlarini chuqur tahlil etib, uning sabablarini insonning o’tkinchi narsalarga haddan tashqari bog’lanishi bilan izohlaydi.

Ibn Sino ilgari surgan fikrlar bugungi kunda ham yoshlar tarbiyasi, shaxsiy rivojlanish psixologiyasi, ma’naviy kamol, axloqiy ong va ijtimoiy qadriyatlar tizimini shakllantirishda universal ahamiyat kasb etadi. Mutafakkirning sabr, shukr, tafakkur, aqlni mustahkamlash, ruhiy tetiklikni saqlash haqidagi qarashlari zamonaviy tarbiya konsepsiyalariga uyg’un bo’lib, yoshlar ongida ruhiy chidamlilik, emotsional madaniyat va axloqiy mas’uliyatni shakllantirishga yordam beradi.

Huznni yengib o’tish jarayoni Ibn Sino talqinida faqat ruhiy og’riqdan qutulish emas, balki shaxsning o’z-o’zini anglash, qadriyatlarni qayta baholash, ichki dunyosini mustahkamlash, sabr va shukrni hayot mezoniga aylantirish kabi jarayonlarni o’z ichiga oladi. Shaxs tafakkurini abadiy qadriyatlarga yo’naltirish — huzndan xalos bo’lishning eng samarali

yo'li sifatida taqdim etiladi. Bu esa insonning ichki muvozanati, ruhiy barqarorligi va baxt konsepsiyasiga yangicha yondashuv yaratadi.

Ibn Sino yondashuvi bugungi zamonaviy psixologiya, sotsiologiya va tarbiya fanlari uchun ham muhim amaliy yo'nalish bo'lib xizmat qiladi. Uning qarashlari shaxsning ruhiy immunitetini mustahkamlash, emotsional intellektini rivojlantirish, stressga bardoshlilikni kuchaytirish, hayotiy vaziyatlarga moslashish kabi zamonaviy psixologik kompetensiyalarni shakllantirishda ilmiy metod sifatida qo'llanishi mumkin. Shu jihatdan "Risolayi fil-huzn" nafaqat tarixiy-falsafiy manba, balki bugungi kun ruhiyati bilan hamohang amaliy dastur sifatida qadriyat kasb etadi.

Adabiyotlar/Литературы/References:

1. Axatova D. A. Ibn Sino metafizikasida jism va ruhning o'zaro aloqadorligi fenomeni: Falsafa fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) ilmiy darajasini olish uchun yozilgan dissertatsiya. – Shahrizabz, 2025. – 172 b.
2. Ibn Sino. Risolayi fil-huzn. Qo'lyozma matni asosida. – Sahifalanmagan manba. – A.Axatov tarjimasi.
3. Axatova D. A. Ibn Sino metafizikasida jism va ruhning o'zaro aloqadorligi fenomeni: Falsafa fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasining avtoreferati. – Buxoro: BuxDU, 2025. – 54 b. URL: <https://buxdu.uz>
4. Fayzixo'jayeva D. E. IX–XI asrlarda Markaziy Osiyo mutafakkirlarining mantiqqa oid qarashlarida isbotlash muammolari: Filologiya fanlari nomzodi ilmiy darajasini olish uchun yozilgan dissertatsiya. – Toshkent: O'zR FA Falsafa va huquq instituti, 1999. – 152 b.
5. Жураев Ш. С. Абу Али Ибн Сино ва унинг фалсафий қарашлари // *Oriental Renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*. – 2022. – Т. 2, № 4/2. – Б. 16–24.
6. <https://n.ziyouz.com/portal-haqida/xarita/maqolalar/azizaxon-zaynitdinova-ibn-sino-falsafasi>
7. https://uz.wikipedia.org/wiki/Abu_Ali_ibn_Sino

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 12 (5) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).